

PERSDOSSIER

 BRUSSELS
BIENNALE
OF ECLECTIC
ARCHITECTURE

7 — 15
OCTOBER
2023
www.explore.brussels

Le projet de la Biennale de l'Architecture Eclectique de Bruxelles est financé par la Région de Bruxelles-Capitale et la Région flamande.

EXPLORE
BRUSSELS

INHOUD

1. PERSBERICHT	3
2. PROGRAMMA	
2.1 LIJST MET LOCATIES, BEGELEIDE WANDELINGEN, LEZINGEN EN ANDERE ACTIVITEITEN PER WIJK	5
2.2 WEEKEND 1 - 7 & 8 oktober	9
2.3 WEEKEND 2 - 14 & 15 oktober	14
3. EXPLORE.BRUSSELS	19
4. PRAKTISCHE INFORMATIE	21
5. INTIATIEFNEMERS, BEDANKINGEN & PARTNERS	23

1. PERSBERICHT

Van 7 tot 15 oktober 2023 vindt de tweede editie van de Brussels Biennale of Eclectic Architecture (BBEA) plaats. De biënnale vormt een unieke gelegenheid om enkele emblematische bouwwerken van de eclectische beweging in Brussel te ontdekken. Verspreid over twee weekends staat er heel wat op het programma: rondleidingen door interieurs die doorgaans voor het publiek gesloten zijn, gegidste wandelingen of fietstochten doorheen de stad, lezingen, activiteiten voor gezinnen, scholen, personen met een beperkte mobiliteit etc. De organisatie is in handen van Explore.Brussels.

De eclectische beweging (1840 - 1914) haalde haar inspiratie uit een breed register van historische stijlen en ging tegelijkertijd prat op haar artistieke creativiteit. Ze berustte op een visie op de stad en haar architectuur die kunst, geschiedenis en innovatie met elkaar verzoende. Brussel wemelt van de architecturale parels die deze beweging heeft voortgebracht, en dat op een cruciaal moment in de ontwikkeling van de jonge hoofdstad. De stijl kwam tot bloei in de context van een ongekennde stedelijke groei en schiep een nieuw stadsdecor dat tot op de dag van vandaag mee het uitzicht van het Brusselse landschap bepaalt.

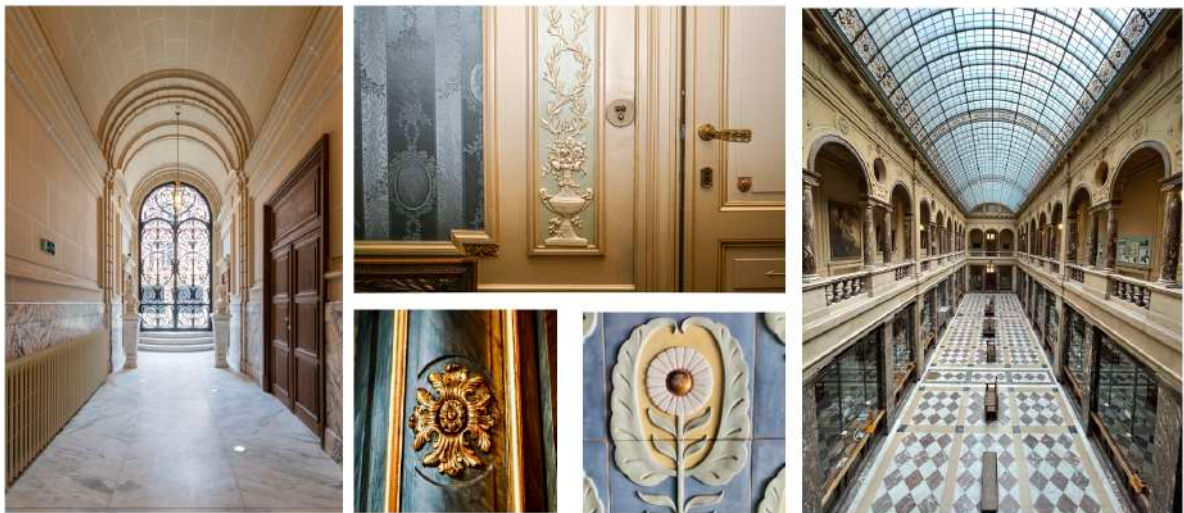
De tweede biënnale die gewijd is aan dit bijzondere maar grotendeels onbekende erfgoed, vindt plaats tijdens de eerste twee weekends van oktober. In het weekend van 7 en 8 oktober doet het festival het noorden van Brussel aan, met activiteiten in Schaarbeek, Sint-Joost, Laken en de noordrand van de Vijfhoek. In het weekend van 14 en 15 oktober komen de gemeenten Elsene, Sint-Gillis, Etterbeek en Anderlecht aan bod.

Tot de verrassende interieurs die uitzonderlijk hun deuren openen, behoren onder meer de Campioni, Boël en Puccini Herenhuizen, de voormalige privéwoningen van architecten Paul Saintenoy en Jean-Baptiste Timmermans en de huizen Bertha Harmand en Résimont (nu het Prague House), beide in opdracht van vrouwen. Het brede scala aan soorten gebouwen (openbaar, privé, institutioneel, educatief, religieus, commercieel, ...) in het programma van architectuurfestivals georganiseerd door Explore.Brussels getuigt eens te meer van de rijkdom en diversiteit van het Brussels architecturaal erfgoed.

Daarnaast staan er in de Koninklijke Sint-Mariakerk en bij het CIVA activiteiten gepland op maat van gezinnen met kinderen. In het Voormalig Paleis van de Graaf van Vlaanderen en in het Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België worden dan weer rondleidingen georganiseerd die zijn aangepast aan slechthorenden en slechtzienden. Met het oog op toegankelijkheid staan voor het eerst ook rondleidingen voor personen met een mentale beperking op het programma. Het evenement gaat van start met een lezing over de basisbeginselen van het eclecticisme, op 2 oktober in het gemeentehuis van Schaarbeek.

Explore.Brussels is een netwerk van verenigingen die kwalitatieve rondleidingen aanbieden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Samen met de vier aangesloten verenigingen (Arau, Arkadia, Brussel Babbelt en Pro Velo) organiseert het grote architectuurevenementen zoals het Brussels Art Nouveau Art Deco Festival (BANAD Festival) en de Brussels Biennale - Neoclassic (BBN).

In het verlengde van zijn uiteenlopende activiteiten, wil Explore.Brussels, samen met zijn netwerk van partners, tijdens de BBEA een breed publiek de kans bieden het erfgoedkarakter van onze hoofdstad beter te leren kennen en waarderen.

2. PROGRAMMA

2.1 LIJST MET LOCATIES, BEGELEIDE WANDELINGEN, LEZINGEN EN ANDERE ACTIVITEITEN PER WIJK

ANDERLECHT

INTERIEURBEZOEKEN

- Voormalige Staatsveeartsenijschool

STAD BRUSSEL

INTERIEURBEZOEKEN

- de Knuyt de Vosmaer Herenhuis
- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank
- Rekenhof (Voormalig Paleis van de Graaf van Vlaanderen)
- Résimont Herenhuis - Prague House
- Tour & Taxis – Hôtel des Douanes, Gare Maritime en Entrepôt Royal

BEGELEIDE WANDELINGEN

- In de voetsporen van Georges Houtstont, meester ornamentalist van de Belle Epoque
- Centrale boulevards: een catalogus van eclecticisme
- Passages van Brussel: een briljant idee
- De Zavel door het prisma van het eclecticisme

BEGELEIDE BEZOEKEN EXPLORE+

- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank in gebarentaal
- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank aangepast voor slechtzienden
- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank voor mensen met een verstandelijke beperking

BEGELEIDE BEZOEKEN Alpha/FLE

- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank aangepast voor Alpha/FLE publiek

ETTERBEEK

INTERIEURBEZOEKEN

- Hap Huis
- Timmermans Huis

BEGELEIDE WANDELINGEN

- In het spoor van eclecticisme in Etterbeek
- Bruxelles au pas... c'est militaire - De kazerne van Etterbeek: van de 19e eeuw tot vandaag.

ELSENE

INTERIEURBEZOEKEN

- Voormalige porseleinmanufactuur Demeuldre-Coché
- Voormalige privéwoning van Paul Saintenoy

BEGELEIDE WANDELINGEN

- Eclectisch Brussel: Jonge hoofdstad zoekt nieuwe stijl
- De wonderen van eclectische architectuur
- Eclectisch Brussel - Jonge hoofdstad zoekt nieuwe architectuurstijl
- Juweeltjes van eclectische architectuur
- Juweeltjes van eclectische architectuur
- Van Schaarbeek tot Sint-Gillis - De triomf van het eclecticisme

BEZOEK VOOR FAMILIES & SCHOLEN

Tijdens deze intergenerationele workshop in het CIVA ontdekken de deelnemers eclectische architectuur door zich te laten inspireren door elementen uit het verleden en zo verdieping per verdieping een gevel samen te stellen. Elk element leidt tot de ontdekking van het volgende. We zullen plezier beleven aan het mengen van stijlen tot een nieuw geheel, waarbij we gebruik maken van collage- en houtskooltekentechnieken. Je hebt geen technische vaardigheden nodig, alleen je creativiteit!

LAKEN

INTERIEURBEZOEKEN

- Voormalig privéwoning van Émile Bockstael
- Bertha Harmand Huis

SINT-GILLIS

INTERIEURBEZOEKEN

- Stadhuis van Sint-Gillis

BEGELEIDE BEZOEKEN

- Art nouveau, nieuw eclectisme

SINT-JOOST

INTERIEURBEZOEKEN

- Voormalig Hotel Boël
- Voormalig Hotel Puccini

SCHAARBEEK

INTERIEURBEZOEKEN

- Gemeentehuis van Schaarbeek

- Campioni Herenhuis
- Sint-Mariakerk

CONFERENTIE

- Het ABC Van Eclecticisme
- L'éclectisme – Les Fondamentaux

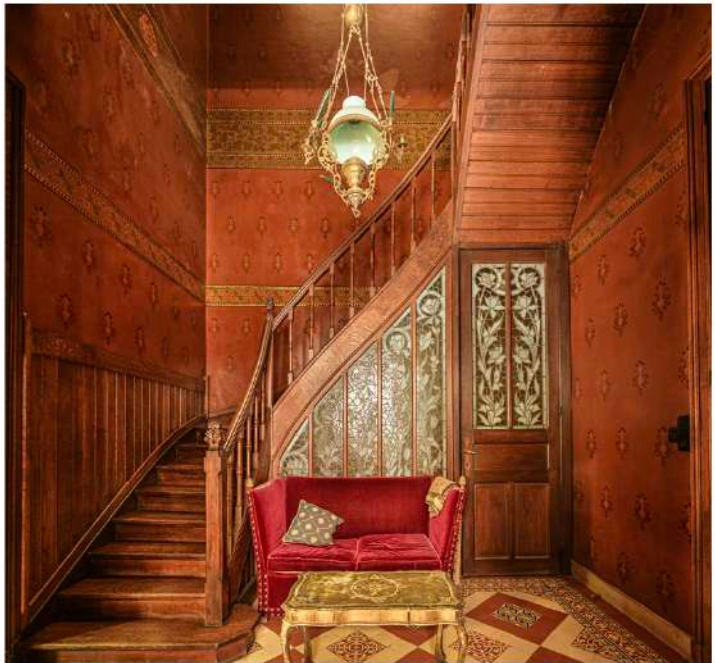
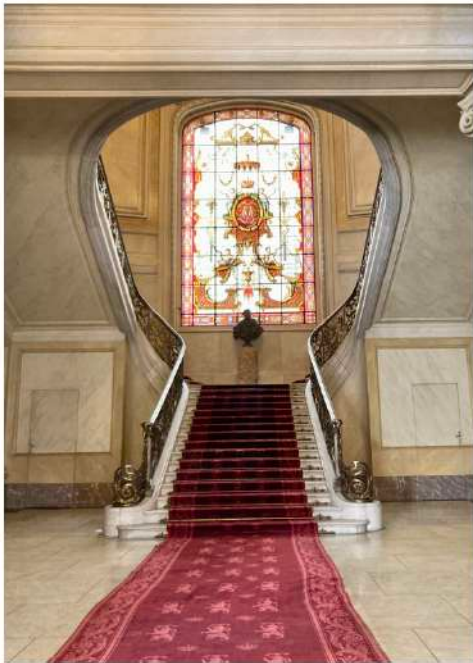
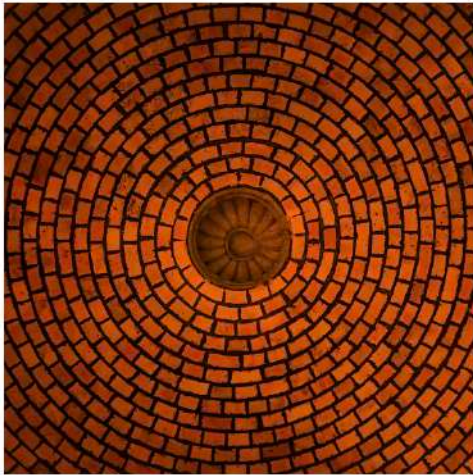
BEGELEIDE WANDELINGEN

- Eclectisch Schaarbeek! Van het gemeentehuis tot de Louis Bertrandlaan

BEZOEK VOOR FAMILIES & SCHOLEN

- De Koninklijke Sint-Mariakerk: vissen in de bronnen van het verleden

Dit jaar nemen de Erfgoedklassen deel aan de Brussels Biennal of Eclectic Architecture. Ter gelegenheid hiervan nemen we twee klassen mee voor een bezoek aan de Koninklijke Sainte-Mariakerk, een verbazingwekkend gebouw dat midden op de Koninklijke Route ligt, de route die het Paleis van Brussel met het Paleis van Laken verbindt. Niet minder dan vijf architecten waren betrokken bij de bouw van de kerk. Ze speelden met het plan, de volumes en de decoratieve motieven, waarbij ze putten uit verschillende periodes uit het verleden. Tijdens de ontdekkingstocht gaan je leerlingen aan de slag met oude kaarten, reconstrueren ze een plan, spelen ze met de kleuren van de glasramen en muurschilderingen, ontcijferen ze een reeks symbolen... Maar bovenal vissen ze naar invloeden. Zullen ze erin slagen de bronnen te vinden waaruit deze nieuwe stijl is ontstaan die zo kenmerkend is voor de 19e eeuw en bekend staat als het eclecticisme?

2.2 WEEKEND 1

Maandag 2 oktober 2023

CONFERENTIES

Éclectisme : les fondamentaux door Linda Van Santvoort,

De eclectische beweging (1830-1914) liet zich inspireren door een breed scala aan historische repertoires en liet tegelijkertijd haar artistieke creativiteit gelden. Ze was gebaseerd op een visie op de stad en op architectuur die kunst, geschiedenis en innovatie met elkaar verzoent. Ontstaan in de 19e eeuw, veranderde deze stijl de kleur van de stad en had een diepgaand effect op de architectonische technieken. Ontwikkeld tegen de achtergrond van een ongekende stedelijke groei en op een sleutelmoment in de ontwikkeling van de jonge Belgische hoofdstad, gaf het eclecticisme aanleiding tot een nieuw stedelijk landschap gebaseerd op gebouwen die zich van elkaar wilden onderscheiden, terwijl ze samenwerkten om de stad op te bouwen. De emblematische monumenten van deze stijl zijn gewijd aan de glorie van het nieuwe land en zijn bedoeld om iconisch te zijn. Alleen al het Justitiepaleis in Brussel weerspiegelt dit buitengewone verlangen om de architectuur opnieuw uit te vinden op basis van beproefde modellen... en in ongekende proporties! Naast deze buitengewone monumenten werden in alle delen van de stad al snel gezinswoningen in eclectische stijl gebouwd, waardoor onze regio zijn eigen stedelijke identiteit kreeg. Deze ongekende verstedelijking, ontwikkeld rond de modelgezinswoning, gaf een impuls aan de eclectische beweging die het verlangen naar individuele expressie probeerde te verzoenen met respect voor de geschiedenis. De gevels van deze huizen en herenhuizen tonen duidelijk de vrijheid waarmee eclectische architecten stijlen interpreteerden en vermengden in een constante zoektocht naar nieuwe vormen en kleuren, vaak uitgedrukt door een uitgesproken smaak voor het pittoreske. Het opnieuw verschijnen van puntgevels, die elk huis een individuele uitstraling gaven, getuigt van dit streven. Deze lezing, die niet alleen ingaat op de context van de periode en de kenmerken en invloeden van de stijl, maar ook op de architecten die er de hoofdrol in spelen, geeft je de sleutels die je nodig hebt om de vele meesterwerken te ontdekken die worden tentoongesteld tijdens deze tweede editie van de Brussels Biennial of Eclectic Architecture (BBEA).

Info & reservaties: info@explore.brussels

Datum en uur: Maandag 2 oktober om 18u30

Duur: 1u15

Prijs: gratis

Info & reservaties: info@explore.brussels

Adres: Trouwzaal, Gemeentehuis van Schaarbeek, Collignonplein, 1030 Schaarbeek.

Zaterdag 07 oktober & Zondag 08 oktober

INTERIEURBEZOEKEN

- **Voormalig de Knuyt de Vosmaer Herenhuis**

De eclectische, rijk gedecoreerde voorgevel van het oude de Knuyt de Vosmaer hotel maakt van dit gebouw het meest prestigieuze van de Onze Lieve vrouw ter Sneeuw-wijk. Het gebouw werd in 1879 ontworpen door de Brugse architect Joseph-Jean Naert op vraag van ridder Hector de Knuyt. Het hoekgebouw werd rond 1900 overgenomen door Edouard Empain, die er de industriële bank van België in vestigde alsook privé-appartementen. Het complex groepeerde zich rond drie veelklierige façades, op de gelijkvloers in blauwe steen, op de verdiepingen in witte steen en baksteen. Deze zijn verfraaid met hoektorentjes, gekleurde dakvensters en een opengewerkt kapelletje. De koetspoort leidt naar een monumentale trappenhal in wit- en onyxmarmer, verlicht door neorenaissancistische ramen. Op de bel-étage vermengen verschillende stijlen zich met elkaar: er is een neogotische wachtkamer, een groot Louis XV-salon en een woonkamer in neorenaissancestijl.

07 & 08 /10 – Duur 45 minuten – FR/NL/EN –Congresstraat 33-33a, 1000 Brussel

- **Tour & Taxis - Hôtel des Douanes - Gare Maritime - Entrepôt Royal**

De site van Thurn en Taxis vormt een onbetwistbaar baken van de Brusselse kanaalzone. Naar aanleiding van de BBEA zet de site de deuren wagenwijd open. Tegenover het kanaal pakt het Koninklijk Pakhuis uit met een imposante façade in rode baksteen en blauwe steen. De eclectische stijl van het gebouw is geïnspireerd op de neogotiek, met een vleugje art nouveau. Het geheel steunt op een betonnen structuur die de inrichting van een lange binnenkoer mogelijk maakte. Oorspronkelijk was deze binnenkoer bestemd voor het rangeren van goederentreinen. Een honderdtal meter verder is de gerestaureerde Gare Maritime zichtbaar, die in 2021 de prijs van het Europees Patrimonium - Europa Nostra in de wacht sleepte. Dit enorme goederenstation, dat in 1907 gebouwd werd, kan zich meten met de andere grote spoorweggebouwen uit dezelfde periode, zoals het Saint-Pancras Station in Londen of het Gare du Nord in Parijs. Het bezoek eindigt aan het douanegebouw, waar vroeger de inklaring van goederen gebeurde. Het is het enige gebouw in België dat speciaal voor dit douanewerk ontworpen werd en het bestaat uit een lange zaal met loketten overwelfd door een glazen dak.

07 & 08/10 – Duur 75 minuten – FR/NL/EN - 86 C Havenlaan – 1000 Brussel

- **Voormalig privéwoning van Émile Bockstael**

Dit stadspaleis werd gebouwd in 1876 voor de graaf Emile Bockstael en maakt deel uit van een coherente reeks neoklassieke voorgevels op de Koninginnelaan. De bel-étage is georganiseerd volgens het traditionele Brusselse interieurmodel, met een Louis XVI-salon gevolgd door een tweede salon in de stijl van Louis XV en een art-nouveau-wintertuin. In de trappenhal zijn opmerkelijke Egyptische schilderijen te bewonderen. Het eclectische geheel biedt een authentieke inkijk in de Brusselse interieurs uit de tweede helft van de 19e eeuw.

08 /10 – Duur 40 minuten – FR/NL/EN – Koningslaan 266, 1020 Laken

- **Sint-Mariakerk**

Deze kerk in romaans-Byzantijnse stijl werd tussen 1845 en 1888 gebouwd naar de plannen van Henri Désiré Louis Vanoverstraeten. Hij was de winnaar van een architectuurwedstrijd uitgeschreven door de kerkfabriek. Na Vanoverstraetens vroegtijdige overlijden in 1849 passeerden verschillende architecten de revue: Louis Roelandt (1849 – 1864), Gustave Hansotte (1864 – 1886), François Thomisse en Alexandre Struyven (1886 – 1888). In haar tijd was deze kerk met haar gewaagde ontwerp een waar curiosum, als één van de eerste voorbeelden van de eclectische architectuur in Brussel. Sindsdien is het silhouet van de kerk evenwel onmisbaar geworden in het Schaarbeekse stadsgezicht en fungeert de met sterren beklede koepel als het brandpunt van de Koningsstraat. De kerk heeft een achthoekige structuur en steunt op acht pijlers die staan opgesteld in een cirkel met een diameter van 25 meter. De pijlers zijn onderling met elkaar verbonden door hoefijzerbogen. Het gebouw bestaat voorts uit zes kapellen die rond de koepel werden opgetrokken, alsook uit een crypte in neoromaanse stijl.

07 en 08/10 – Duur 40 minuten –FR/NL/EN – Koninginneplein, 1030 Schaarbeek

- **Campioni Herenhuis**

Architect Georges Dhaeyer bouwde herenhuis Campioni rond 1890 voor vrederechter Charles Campioni. Het staat op de hoek van de Haachtsesteenweg en de Ooststraat en werd amper 3 jaar vóór het naburige huis Autrique gebouwd (het eerste werk van Victor Horta in Brussel). Dit herenhuis in Vlaamse neorenaissancestijl illustreert dan ook hoe bepaalde Brusselse kringen rond de eeuwwisseling nog altijd gehecht waren aan historische stijlen. De rode bakstenen gevel met hoekerker en trapgevels combineert neogotische en Vlaams-neorenaissancestische elementen. Het interieur van deze privéwoning is geklasseerd sinds 2004, want haar grondplan, oorspronkelijke indeling en opmerkelijke sierelementen zijn bewaard gebleven. Tal van kenmerken (bijv. geschilderde casetteplafonds, schoorstenen, muurfresco's en glas-in-loodramen) maken van dit gebouw een parel van het Brussels historicisme.

07/10 – Duur: 40 minuten – FR/NL/EN – Van Ooststraat 2, 1030 Schaarbeek

- **Voormalig Hotel Boël**

Het hotel Boel werd gebouwd vlak voor de eerste wereldoorlog door de architect Maurice Heyninx. Het eclectische interieur is rijk aan materialen en ornamenten en illustreert op imponerende wijze de eclectische tendens om stijlen uit het verleden te herinterpreteren aan de hand van moderne, artisanale technieken. In het interieur zijn verschillende stijlen te zien waaronder neogotiek, rococo, neorenaissance en neoklassiek. Het is een combinatie van stijlen die getuigt van het conservatisme van de traditionele burgerij die in die tijd de art-nouveaustijl verwierp. De gevel is opgetrokken in beaux-art stijl, terwijl de sobere stijl van de achtergevel duidelijke invloeden van de Vlaamse neorenaissance vertoont. **07 & 08/10 – Duur: 40 minuten - FR/NL/EN - Koningsstraat 288, 1210 Sint-Joost**

- **Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank**

Het Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België is het laatste overgebleven deel van een uitgestrekt gebouwencomplex dat tussen 1860 en 1878 voor de Nationale Bank werd opgetrokken. Dit gebeurde op basis van de plannen van architect Henri Beyaert, bijgestaan door architect Wynand Janssens. Het gebouw in eclectische stijl was opgevat als een "monument voor de Bank" en werd gebouwd volgens klassieke verhoudingen. Het vermengt elementen uit de Italiaans-Franse renaissancestijl en de Franse Second-Empirestijl. In samenspraak met de ornamentist George Houtstont en op basis van de plannen van Beyaert zelf, werd het gebouw rijkelijk en tot in de kleinste details gedecoreerd en bemeubeld. Zowel het ontwerp als de uitvoering van dit baanbrekende werk zijn een blijvende getuige van de uitgebreide kennis en architecturale ideeën van Beyaert. Het gebouw is vandaag de dag nog steeds eigendom van de Nationale Bank. De medewerkers van de Bank leiden u er graag rond.

07 & 08/10 – Duur: 45 minuten - FR/NL/EN - Wildewoudstraat 10, 1000 Brussel

- **Voormalig Hotel Puccini**

Dit monumentale herenhuis werd net als de naburige woningen met huisnummer 292 en 298 opgetrokken in 1869. Dit gebeurde op basis van de plannen van architect Antoine Mennessier, in opdracht van baron Oscar de Mesnil. De gevel in natuursteen en arduin was met zijn gelijkmatige verhoudingen, zijn vensters met fronton en zijn uitspringende kroonlijst duidelijk geïnspireerd op de Italiaanse palazzi uit de Renaissance.

De veel gebruikte benaming Hotel Puccini verwijst naar de wel zeer beroemde huisbewoner die hier in 1924 de laatste maanden van zijn leven doorbracht: de Italiaanse componist Giacomo Puccini (Madame Butterfly, La Bohème). Puccini was naar Brussel getrokken voor een radiumbehandeling tegen keelkanker.

Het interieur bestaat uit verschillende salons waarvan de grotendeels oorspronkelijke decoratie een mooie staalkaart biedt van de adellijke smaak van de 19e eeuw. Onder meer de beschilderde cassetteplafonds, de monumentale trap en de originele kroonluchters springen in het oog.

Tegenwoordig vormt het gebouw de hoofdzetel van thuiszorgorganisatie Familiehulp.

07 & 08/10 – Duur: 40 minuten - FR/NL/EN - Koningsstraat 292, 1210 Sint-Joost

- **Gemeentehuis van Schaarbeek**

Dit monumentale gemeentehuis in neo-Vlaamse renaissancestijl werd tussen 1884 en 1887 opgetrokken door architect Jules-Jacques Van Ysendyck, die bij een wedstrijd van de gemeente als winnaar uit de bus was gekomen. Het gebouw bevindt zich strategisch op de as die loopt van de Koninklijke Sint-Mariakerk tot bij het station van Schaarbeek. Het gemeentehuis vertoont een grote eenheid van stijl, met karakteristieke sierelementen in Vlaamse neorenaissancestijl. De gevel is versierd met topgevels, lokale rode baksteen en een torentje, terwijl het interieur rijkelijk is gedecoreerd met eikenhouten lambriseringen, cassetteplafonds en bekleding in marmer. De keuze voor een eclectische stijl was geen toeval: door te verwijzen naar een roemrijk verleden, moest de bouwstijl de macht van de gemeente weerspiegelen. Na een daad van brandstichting raakte het gemeentehuis in april 1911 gedeeltelijk verwoest, maar het werd op identieke wijze heropgebouwd en zelfs uitgebreid door de zoon van de architect, Maurice Van Ysendyck.

07/10 – Gemeentehuis van Schaarbeek, Collignonplein, 1030 Schaarbeek

- **Bertha Harmand Huis**

Deze privéwoning heeft een bijzonder goed bewaard gebleven inrichting en aankleding. Het werd in 1912 gebouwd in opdracht van Bertha Harmand en is een van de mooiste en meest zeldzame voorbeelden van eclectische herenhuisen in Brussel. Ontdek er een inkomhal bekleed met authentieke trompe-l'oeil-marmers, een salon en eetkamer met een rijkelijk Lodewijk XV- en Lodewijk XVI-decor van de hand van schilder Gustave Losange-Salu, en een bureau in Vlaamse neorenaissancestijl. Uitzonderlijk is dat verschillende alledaagse elementen, zoals de goederenlift, bewaard zijn gebleven

en perfect zijn gerestaureerd door de huidige eigenaars. Een verrassend interieur dat zijn deuren voor het eerst opent voor het publiek!

07 & 08/10 – Duur: 40 minuten - FR/NL/EN - Prudent Bolsaan 132, 1020 Laken

BEGELEIDE BEZOEKEN EXPLORE+

- Bezoek aan het Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België in gebarentaal
 - 07/10 - 11u30 -NL
 - 07/10 - 12u00 - FR
- Bezoek aan het Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België aangepast met een visuele beperking
 - 08/10 – 14u30 -NL
 - 08/10 - 15u00 - FR

BEGELEIDE BEZOEKEN Alpha/FLE

- Bezoek aan het Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België
 - 09/10 – 10u, 11u30, 13u, 14u30 - FR
 - 09/10 – 10u30, 12u00, 14u, 15u30 - NL

BEGELEIDE WANDELINGEN

Zaterdag 07/10

- **Sur les traces de Georges Houtstont, maître ornemaniste de la Belle Époque**
 - 10u00 - Bruxelles Bavard, te voet, 2u30.
- **Les boulevards du centre : un catalogue de l'éclectisme**
 - 14u00 - ARAU, te voet, 2u00.
- **Bruxelles éclectique : Jeune capitale recherche nouveau style**
 - 14u00 - Pro Velo, met de fiets, 3u30.
- **Sur les traces de l'éclectisme à Etterbeek**
 - 14u00 – Arkadia, te voet, 1u30.
- **In de voetsporen van Georges Houtstont, meester ornamentalist van de Belle Époque**
 - 14u30 - Bruxelles Bavard, te voet, 2u30.

Zondag 08/10

- **Schaerbeek éclectique ! De l'hôtel communal à l'avenue Louis Bertrand**
 - 14u00 – Arkadia, te voet, 1u30.
- **Eclectic Brussels - Young capital seeks new architecture style**
 - 14u00 - Pro Velo, met de fiets, 3h30.
- **Bruxelles au pas... c'est militaire – Les casernes d'Etterbeek : du XIXe siècle à aujourd'hui**
 - 14u30 - Bruxelles Bavard, te voet, 2u00.

2.3 WEEKEND 2

Zaterdag 14 oktober & zondag 15 oktober

INTERIEURBEZOEKEN

- **Voormalige Staatsveeartsenijschool**

De voormalige Staatsveeartsenijschool is een groot schoolgebouw dat werd opgetrokken tussen 1894 en 1909, hoofdzakelijk in Vlaamse neorenaissancestijl. Dit gebeurde volgens de plannen van J.-B. Seroen, hoofdarchitect der Civiele Gebouwen. Het complex, van het paviljoentype, ligt in de aslijn van de Herzieningslaan en neemt een rechthoekig perceel van bijna vier hectare in. Het bijzonder homogene geheel in hardsteen, Euvillesteen en baksteen ademt duidelijk de renaissancestijl. Het gaat dan hoofdzakelijk om de Vlaamse renaissancestijl, maar ook de Italiaans-klassieke renaissancestijl is duidelijk te herkennen in de witstenen gevels aan de straatkant. Nadat het gebouwencomplex in de jaren negentig leeg kwam te staan, werd het geheel omgevormd tot woningen. Enkel het administratieve gebouw werd overgekocht door de gemeente Anderlecht en huisvest nu het zakencentrum The Faculty. Alle gevels zijn intussen beschermd. Bewonder tijdens je bezoek het interieur van het oude administratieve gebouw met zijn feestzaal, en ontdek het verhaal achter de renovatie van deze opmerkelijke site.

14 & 15/10 – Duur: 40 minuten - Veeartsenstraat 47, 1070 Anderlecht

- **Rekenhof (Voormalig Paleis van de Graaf van Vlaanderen)**

Het voormalige paleis van de graaf van Vlaanderen is een indrukwekkende verzameling van gebouwen die het blok inpalmt tussen de Naamsestraat, het Koningsplein, de Regentschapsstraat en de Vierheemskinderenstraat, het resultaat van opeenvolgende uitbreidingen in de 19de en 20ste eeuw. In opdracht van de graaf van Vlaanderen, bouwden de architecten Gustave Saintenoy en Clément Parent tussen 1866 en 1890 de centrale vleugel in eclectische stijl met een toets neobarok. Hij past harmonieus bij het oudere neoklassieke paviljoen van het Koningsplein. Het interieur bestaat uit een weelderig decor van lambriseringen en gestucte plafonds, uit salons in neorégencestijl, neo-Lodewijk XV-stijl en neorococostijl, alsook uit een oud rooksalon geïnspireerd op de renaissancestijl. In 1920 kwam het paleis in handen van de Bank van Brussel, die verschillende werken liet uitvoeren, waaronder de uitbreidingen aan de Regentschapsstraat en de - nu verdwenen - Arsenaalstraat. De oorspronkelijke stijl bleef evenwel altijd gerespecteerd. Sinds 1982 zetelt hier het Rekenhof.

14 & 15/10 – Duur: 50 minuten - Regentschapsstraat, 1000 Brussel

- **Résimont Herenhuis - Prague House**

Dit eclectische huis met neoklassieke inspiratie werd in 1897 gebouwd door de architecten Constant Bosmans en Henri Vandeveld – niet te verwarren met de meester van het modernisme Henry Van de Velde. We danken tal van Brusselse wapenfeiten aan deze twee partners. Ze waren bijna een kwart eeuw lang de favoriete architecten van de industriële familie Solvay, voor wie ze een kasteelwoning, kantoorruimtes en de befaamde Solvaybibliotheek ontwierpen, maar ook de Gare Maritime van Tour & Taxis en het Atheneum Léon Lepage zijn van hun hand. Tijdens hun carrière bedienden ze zich gretig van een waaier aan stijlen: de Vlaamse neorenaissance, het eclecticisme, het rationalisme en de art nouveau. Dit huis aan de Palmerstonlaan getuigt van die beheersing van diverse historische stijlen. De eenvoudige gevel in blauwe en witte steen is versierd met empire- en barokelementen. Het interieur kreeg een empiresalon en een eetkamer in Vlaamse neorenaissancestijl, die typisch was voor die periode. De oorspronkelijke, rijkelijk gesculpteerde meubels staan er nog steeds. In het gebouw huist nu het Prague House. Het houdt dit architecturale erfgoed levend en organiseert er tentoonstellingen die je tijdens je bezoek kunt bewonderen.

14 & 15/10 – Duur: 50 minuten –Palmerstonlaan 16, 1000 Brussel

- **Hap Huis**

Het Hap Huis, een uitzonderlijk voorbeeld van het bourgeois- en notarisleven aan het begin van de 20e eeuw, werd in 1859 gebouwd voor François-Louis Hap. Gelegen op een familie-eigendom van ongeveer drie hectare, werd het op verzoek van Félix Hap, burgemeester van Etterbeek, in 1905 uitgebreid en verbouwd door architect G. Thoelen. Het interieur is, in tegenstelling tot de sobere neoklassieke voorgevel, rijkelijk versierd en wordt sinds 2019 zorgvuldig gerestaureerd. Het privégedeelte bestaat uit een Lodewijk XVI salon, een eetkamer versierd met rustieke muurschilderingen en een door de art nouveau geïnspireerde veranda. Het voormalige notariskantoor heeft een antiek loket en een bureau in Vlaamse neorenaissancestijl, aangevuld met art nouveau- en oosterse elementen.

14 & 15/10 – Duur: 40 minuten - Waversesteenweg 508-510, 1040 Etterbeek

- **Timmermans Huis**

Met zijn rode bakstenen omzoomd door witte stenen banden, zijn drie verschillende traveeën en hun respectievelijke dakkapellen, zijn kruisvensters en balusters, is dit een andere gevel die een voorbeeld is van de Vlaamse neorenaissancestijl die rond de eeuwwisseling in Brussel in zwang was. Dit huis, ontworpen door architect Jean-Baptiste Timmermans voor eigen gebruik, waarvoor hij in 1909 een bouwvergunning aanvraag, vervolledigt het neoklassieke ensemble en de verzameling privéwoningen in de eclectische geest die letterlijk zou floreren op deze nieuwe doorgangsweg die vanaf 1895 verstedelijkt werd. De straat werd ontworpen langs de gronden van de familie Hap en dankt zijn naam aan Louis Hap, de kortstondige burgemeester van Etterbeek in 1861.

14 & 15/10 – Duur: 40 minuten - Louis Hapstraat 156, 1040 Etterbeek

- **Voormalige porseleinmanufactuur Demeuldre-Coché**

De voormalige porseleinmanufactuur van Demeuldre-Coché uit 1815 maakte veel decoratief aardewerk en porselein. Het siert onder meer de gevel van het oude warenhuis van Old England (het huidige Muziekinstrumentenmuseum). De gebouwen van de fabriek Demeuldre-Coché – die nog actief bleef tot 1953 – werden rond 1960 gesloopt. Het enige wat overbleef, was de winkel uit 1905 aan de Waversesteenweg, gebouwd door architect Maurice Bisschops, en een oudere toonzaal (1870) aan de Georges Lorandstraat. De imposante gevel van de winkel aan de Waversesteenweg trekt de aandacht met zijn weelderige, veelkleurige decoratie. Door de grote uitstalramen op het gelijkvloers zie je het interieur van de winkel en zijn houtwerk. Oude panelen in gelakte keramiek, waaronder drie opmerkelijke allegorieën van Isidore De Rudder (1897) – Harmonie, Kleur en Maat – getuigen nog steeds van de vakkennis van dit oude etablissement dat samenwerkte met tal van vermaarde

kunstenaars. In de oude manufactuur zit nu kunstgalerie TALK C.E.C, die diverse culturele evenementen en tentoonstellingen organiseert.

14 & 15/10 – Duur: 40 minuten - Waversesteenweg 143n 1050 Elsene

- **Voormalige privéwoning van Paul Saintenoy**

In 1897 kocht architect Paul Saintenoy van beursmakelaar Ferdinand Grosjean een huis uit 1872 aan de Gewijde-Boomstraat. Hij renoveerde de gevel en zette achteraan een bijgebouw. Dit geheel in eclectische stijl met verwijzingen naar de Italiaanse renaissance geeft de smaak van de eigenaar goed weer. Architect Paul Saintenoy verwierf rond 1900 faam als vertegenwoordiger van de art nouveau (zie Old England, 1899), maar hij koesterde ook een grote belangstelling voor het historisme (zie Pharmacie Delacre, 1895). Als voorvechter van de oude architectuur van Brussel werkte hij ook als restaurateur en nam hij onder meer Hotel Ravenstein onder handen (1894). Het interieur van zijn woning weerspiegelt niet alleen Saintenoy's liefde voor diverse stijlen, je ziet er ook materialen uit huizen die in die tijd werden gesloopt. Er vallen onder meer weelderige glas-in-loodramen in art-nouveaustijl te bewonderen, gemaakt door Raphaël Elvadre. Het gezin Saintenoy woonde in het huis tot aan de dood van Paul Saintenoy in 1952. Sinds 1956 is het huis eigendom van de Hongaarse Katholieke Missie.

14 & 15/10 – Duur: 40 minutes - Gewijde-Boomstraat 123, 1050 Elsene

- **Stadhuis van Sint-Gillis**

Het gemeentehuis van Sint-Gillis is een van de meest weelderige gemeentehuizen van Brussel. Het werd in 1895 in Franse neorenaissancestijl gebouwd door architect Albert Dumont, in samenwerking met Auguste Hebbelynck. Het werd opgetrokken op de plaats van een oude zandgroeve en moest dienen als trekpleister van de nieuwe Zuidwijk. Dumont wist zich los te maken van zijn favoriete stijl, de Vlaamse neorenaissance, en zette een prachtig geheel neer, met een hoefijzervormig grondplan, een eretrap, grote ontvangstzalen en een hoge klokkentoren. Dumont speelde met het evenwicht tussen innovatie en kennis van oudere materialen. Het verklaart waarom je hier gehouwen steen in combinatie met baksteen en gewapend beton ziet.

De grootste kunstenaars van hun tijd werden gevraagd het geheel te verfraaien. De gevels zijn dan ook opgesmukt met maar liefst 38 beelden in brons, witte kalksteen of carraramarmer. Onder meer Jef Lambeaux, Ferdinand Schirren en Julien Dillens zijn als beeldhouwers vertegenwoordigd. Het luxueuze interieur werd dan weer onder handen genomen door Fernand Khnopff en het echtpaar Hélène en Isidore de Rudder.

14/10 – Duur: 1u15 - Maurice Van Meenenplein 39, Sint-Gillis

BEGELEIDE WANDELINGEN

Zaterdag 14/10

- **Passages de Bruxelles : une idée lumineuse**
 - 11u00 - Arkadia te voet, 1u30.
- **Merveilles de l'architecture éclectique**
 - 14u00 - ARAU, te voet, 2u00.
- **Le Sablon sous le prisme de l'éclectisme**
 - 14u00 - Arkadia, te voet, 1u30.

Zondag 15/10

- **Gems of eclectic architecture**
 - 15u00 - ARAU, te voet, 2u00.
- **De Schaerbeek à Saint-Gilles - Le triomphe de l'éclectisme**

- 14u00 - Pro Velo, met de fiets, 3u30.
- **Art nouveau, nouvel éclectisme**
 - 14u00 - ARAU, te voet, 2u00.

BEGELEIDE BEZOEKEN EXPLORE+

- Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België voor mensen met een verstandelijke beperking
 - 12/10 - 10u - 11u30 - 14u - 15u30 - FR
 - 13/10 - 10u - 11u30 - 14u - 15u30 - NL
- Bezoek aan het Voormalig Paleis van de Graaf van Vlaanderen in gebarentaal
 - 14/10 - 11u15 - FR
 - 14/10 - 11u45 - NL
- Bezoek aan het Voormalig Paleis van de Graaf van Vlaanderen aangepast voor personen met een visuele beperking
 - 14/10 - 14u30 - FR
 - 15/10 - 14u30 - NL

BEZOEK VOOR FAMILIES & SCHOLEN

- Sint-Mariakerk: vissen naar de bronnen van het verleden

Dit jaar nemen de Erfgoedklassen deel aan de Brussels Biennial of Eclectic Architecture. Ter gelegenheid hiervan nemen we twee klassen mee voor een bezoek aan de Koninklijke Sainte-Mariakerk, een verbazingwekkend gebouw dat midden op de Koninklijke Route ligt, de route die het Paleis van Brussel met het Paleis van Laken verbindt. Niet minder dan vijf architecten waren betrokken bij de bouw van de kerk. Ze speelden met het plan, de volumes en de decoratieve motieven, waarbij ze putten uit verschillende periodes uit het verleden. Tijdens de ontdekkingsstocht gaan je leerlingen aan de slag met oude kaarten, reconstrueren ze een plan, spelen ze met de kleuren van de glasramen en muurschilderingen, ontcijferen ze een reeks symbolen... Maar bovenal vissen ze naar invloeden. Zullen ze erin slagen de bronnen te vinden waaruit deze nieuwe stijl is ontstaan die zo kenmerkend is voor de 19e eeuw en bekend staat als het eclecticisme?

Maandag 16/10 - 9u - 13u - FR-NL

- CIVA - De geknipte gevel

Tijdens deze intergenerationele workshop in het CIVA ontdekken de deelnemers eclectische architectuur door zich te laten inspireren door elementen uit het verleden en zo verdieping per verdieping een gevel samen te stellen. Elk element leidt tot de ontdekking van het volgende. We zullen plezier beleven aan het mengen van stijlen tot een nieuw geheel, waarbij we gebruik maken van collage- en houtskooltekentechnieken. Je hebt geen technische vaardigheden nodig, alleen je creativiteit!

Zaterdag 14/10 - 14u - 16u - FR-NL-EN

3. EXPLORE.BRUSSELS

De Brusselse Biënnale voor Eclectic Architecture (BBEA) wordt georganiseerd door Explore.Brussels en de aangesloten verenigingen: [ARAU](#), [Arkadia](#), [Bruxelles Bavard](#) en [Pro Velo](#).

Dit netwerk van verenigingen voor rondleidingen bundelt voor de gelegenheid de krachten met tal van partners die actief zijn rond eclecticisme in Brussel, België en in het buitenland, om samen een totale versterking van deze twee architectuurstromingen te kunnen bieden.

De aangesloten verenigingen die samen Explore.Brussels vormen:

ARAU

Het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines is een groep bewoners die zich organiseert in de vorm van een vzw. Het analyseert openbare en private stadsplanningsprojecten en wil die verbeteren met het oog op meer verstedelijking, meer woningen, meer functionele en sociale diversiteit, meer plaats voor actieve bewoners in de openbare ruimte. Wij willen de stad promoten als een vrijwillige levensplaats.

www.arau.org

Arkadia

Sinds 1983 verkent Arkadia de rijkdommen van het Belgisch en Brussels erfgoed en ontwikkelt het talloze culturele projecten in Brussel, tussen architectuur, stedenbouw, cultuur, beeldende kunsten en ideologie, van de middeleeuwen tot nu.

Als specialisten van het architecturaal erfgoed en de hedendaagse kunst (her)ontdekken we de stad Brussel via verschillende geleide bezoeken en conferenties in verschillende talen. We ontwikkelen ook een pedagogie voor het kijken. We zijn er namelijk van overtuigd dat door mensen hun stad te laten zien en doen begrijpen, we onze stad helpen beschermen.

www.arkadia.be

Bruxelles Bavard

In 1983 reed een oude minibus met het label "Bavard" door de straten van de hoofdstad. Aan boord bevonden zich toeristen die nieuwsgierig waren om, naast de Grote Markt en het Atomium, het "echte Brussel" te ontdekken. De minibus is al lang met pensioen, maar het oorspronkelijke enthousiasme en de nieuwsgierigheid zijn intact gebleven. In 2016 werd de "Bus Bavard" "Bruxelles Bavard", een nieuwe naam die de diversiteit van hun activiteiten beter tot uiting brengt. Te voet, met de bus of met het openbaar vervoer brengen de "spraakzame gidsen" hun passie voor Brussel over aan een breed publiek: toeristen, bedrijven, groepen uit alle lagen van de bevolking en natuurlijk ook aan de Brusselaars zelf. Van de Grote Markt tot de Art Nouveau-wijken, van chocolade tot Belgische bieren, van Kuifje tot Magritte, ze bieden algemene of thematische ontdekkingen.

www.bruxellesbavard.be

Pro Velo

Sinds 1992 biedt ons team professionele steun aan particulieren, overheidsinstellingen en ondernemingen, in de vorm van op maat uitgewerkte diensten en oplossingen. Ons streefdoel: een antwoord bieden op uw noden en zo bijdragen tot een betere levenskwaliteit! Het hele jaar door organiseert Pro Velo geleide fietstochten op aanvraag of volgens een vast programma in Brussel en Wallonië. Gastronomie, architectuur, geschiedenis, duurzame projecten ... Er zijn talloze thema's die je een heel ander beeld van je streek zullen geven! Pro Velo promoot kwaliteitsvol, lokaal, duurzaam en verantwoord toerisme door de fiets te gebruiken als middel om te ontdekken, te genieten en gezellig samen te zijn.

www.provelo.org

4. PRAKTISCHE INFORMATIE

- Wanneer: van 07 tot en met 15 oktober 2023
- Waar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Het is raadzaam om de bezoeken van tevoren te reserveren: de reservaties gaan op 12 september 2023 open op de website
- Het programma kan nog worden gewijzigd. Deze zullen worden gepubliceerd op de website <https://www.explore.brussels/nl/bbea-programma>

Tarieven

Interieurbezoeken

De BBEA past een logica van **degressieve tarieven toe afhankelijk van het aantal rondleidingen dat voor eenzelfde persoon wordt geboekt**. Deze berekening gebeurt automatisch.

- 1 bezoek aan vol tarief = €12 per bezoek
- 3 bezoeken = €10 per bezoek
- 5 bezoeken = €7 per bezoek
- 10 bezoeken = €5 per bezoek

We hanteren een **gereduceerd tariefbeleid** om binnenhuisbezoeken voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te maken. Studenten onder 26 jaar, werkzoekenden en mensen met beperkte mobiliteit krijgen **50% korting op de volledige prijs**.

Kinderen onder 12 jaar en Explore+ publiek: gratis.

Artikel 27: €1,25. Let op: Artikel 27 houders moeten uiterlijk de woensdag voor de gekozen activiteit reserveren bij het kantoor of naar de locatie gaan op het moment van het bezoek (niet aanbevolen vanwege drukte).

Voor bepaalde locaties moet een **vaste toeslag** worden betaald, die voor alle soorten bezoekers geldt.

Rondleidingen met gids

- Rondleidingen duren tussen 1,5 en 2,5 uur; fietstochten duren tussen 3,5 en 4 uur.
- Brussel Bavard, ARAU & Arkadia = €12
- ProVélo = €16
- Fietsverhuur = €12,5; €21,50 voor een elektrisch ondersteunde fiets.

EXPLORE.BRUSSELS

+ 32 (0) 2 319 50 01

Fanny Paquet : FR

Charlotte Van Thaden : NL

+ info@explore.brussels

+ www.explore.brussels

Perscontact

BE CULTURE

General Manager: Séverine Provost

Project Coordinator: Florian Doods

+ 32 (0) 494 87 71 09 - florien@beculture.be

+ 32 (0) 2 644 61 91 - info@beculture.be

5. INITIATIEFNEMERS, BEDANKINGEN & PARTNERS

THE FACULTY WORK. MEET. EAT **Prague House** Rekenhof
Cour des comptes

TOUR & TAXIS YOU, TOMORROW **visit.brussels**

BXL **LA VILLE DE STAD** **Francophones Bruxelles** **equal.brussels**
SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES **Ixelles Elsene**
 RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

SCHAERBEEK 1030
SCHAARBEEK **St Gilles Gillis**

loterie nationale BIEN PLUS QUE JOUER **6 nationale loterij** MEER DAN SPELEN

beculture.be
facebook.com/beculture
instagram.com/beculture
twitter.com/beculture

BRUSSELS
BIENNALE
OF ECLECTIC
ARCHITECTURE

7 – 15
OCTOBER
2023
www.explore.brussels

